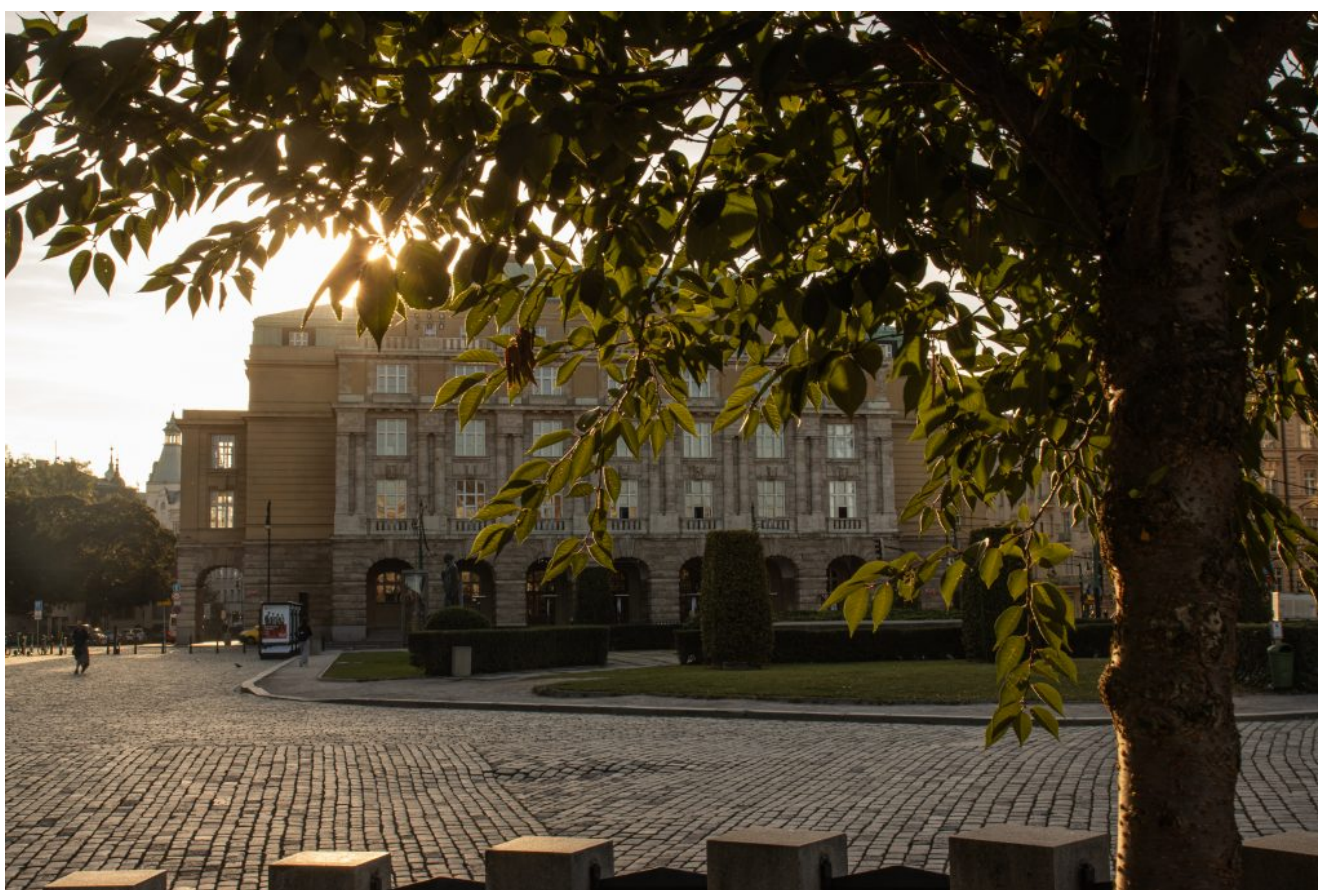

Dva vědecké kolektivy z FF UK obdržely podporu v soutěži Univerzitních výzkumných center UNCE

Soutěž Univerzity Karlovy je zaměřena především na podporu mladých perspektivních akademických a vědeckých pracovníků v rámci nejkvalitnějších skupin základního výzkumu. Mezi ně nyní patří projekty hlavních řešitelů prof. Miroslava Petříčka z Ústavu filosofie a religionistiky FF UK a prof. Václava Cvrčka z Ústavu Českého národního korpusu FF UK.

Centrum „Jazyk, obraz, gesto: podoby diskurzivity“, jehož hlavním řešitelem je prof. Miroslav Petříček, je společným projektem filosofů, filologů, uměnovědců, lingvistů a matematiků, pro něž je jazyk nejen médiem, ale i specifickým předmětem výzkumu.

Odborným cílem projektu je výzkum rozličných podob diskurzivity, tedy i různých odpovědí na otázku „co je jazyk?“, a jejich interakcí mezi filosofickými, filologickými, uměnovědnými, lingvistickými a matematickými obory. Na projektu spolupracují výzkumníci ze tří fakult Univerzity Karlovy – Filozofické fakulty, Matematicko-fyzikální fakulty a Fakulty humanitních studií.

Výzkum bude koordinován skrze dva základní problémové okruhy, které tvoří tematickou platformu, k níž se mohou zapojení mladí akademici přes různá oborová zaměření vztahovat a stimulovat tak dále svůj vlastní odborný výzkum. Tyto okruhy jsou dány otázkami:

1. V jakém smyslu je jazyk třeba chápat jako žitý a užitý fenomén, tedy v jeho performativní, vtělené a sociální podobě oproti podobám teoretickým, pojmovým a abstraktním?
2. V jakém smyslu lze fenomén jazykovosti rozšířit mimo „verbální“ systémy, tedy proč lze hovořit o jazyce v případech jiných forem „reprezentace“, jako jsou obrazy, gesta nebo notové záznamy?

Návrhem projektu je, že po vyjasnění těchto otázek bude možné myšlení vidět jako otevřený proces, v němž nositelem významu může být nejen jazykový výraz, ale i gesto, diagram, kresba či obraz – a podle kontextu cokoli, co bude uchopeno jako „znak“. Odkaz na materiální zacházení se znaky (malování, psaní, mluvení) můžeme pak snadno nahradit obraty jako myslet na papíře, myslet nahlas nebo myslet v obrazech. Tyto otázky a celá problematika jsou aktuální také v kontextu vývoje technologií, a především umělé inteligence.

Praktickým cílem projektu je podpořit odborný růst talentovaných juniorů jejich efektivním začleněním do mezinárodní komunity, včetně publikační a projektové činnosti, a stimulovat způsoby jejich interdisciplinární spolupráce.

Zvolené téma a složení týmu juniory ve zvolené různorodosti neomezuje, ale naopak je motivuje k tomu, aby se dívali na svůj výzkum jinou perspektivou. Ta nejenže zajistí širší dopad konkrétního výzkumu, ale zvýší jeho konkurenceschopnost. Podpůrnou funkcí projektu je podpora talentovaných doktorandů, kteří se po obhajobě mohou stát juniory, stejně jako diseminace výsledků projektu ve výuce na středních a vysokých školách.

Projekt „Výzkum velkých textových korpusů prizmatem vícejazyčnosti a komplementárních metodologických přístupů“ pod vedením prof. Václava Cvrčka bude zkoumat jazykové korpusy, s jejichž pomocí bude kolektiv popisovat různé jazyky a jejich různé aspekty. Cílem je propojit přístupy ke zkoumání jazyka, které spojuje využití rozsáhlého autentického textového materiálu v jazykových korpusech, jako je empirická lingvistika a natural language processing (NLP), tedy zpracování přirozeného jazyka.

Ambicí projektu je pokrýt široké spektrum lingvistických témat a jazyků, které lze pomocí stávajících jazykových zdrojů zkoumat. Navíc usiluje o rozšíření nabídky jazykových zdrojů a empirické lingvistické expertízy i do oblastí a jazyků, které dosud dostatečně pokryty nejsou a slibují přitom excelentní výsledky – například výzkum afázie, školní komunikace, jazykové akvizice, veřejný diskurz či analýza spontánní interakce.

Klíčovým předpokladem pro realizaci projektu je vybudovaná infrastruktura pro výzkum založený na analýze rozsáhlých dat. V tomto ohledu bude projekt těžit z Českého národního korpusu a LINDAT-CLARIAH, dvou jazykově orientovaných infrastruktur, které patří k celosvětové špičce v oblasti vytváření jazykových zdrojů. V projektu se personálně propojují tři mezioborové týmy, které se zabývají usage-based přístupy v rámci kognitivní lingvistiky (garant doc. Mirjam Fried z Ústavu obecné lingvistiky FF UK), korpusovou a kvantitativní lingvistikou (garant prof. Václav Cvrček) a počítačnickou

lingvistikou a NLP (garant doc. Zdeněk Žabokrtský z Matematicko-fyzikální fakulty UK).

Spojícím zájmem je právě využití jazykových dat v korpusech. Cílem spolupráce je tedy především rozvíjet metodologii v různých aspektech a jazycích, vytvářet studie a sbírat kontakty se světovou vědou, a to zejména na zahraničních konferencích.